

MARTÍ DOMÍNGUEZ

El 'minhocao' del capellà-poeta

Són de veres esborronadors els articles de mossèn Cinto que Narcís Garolera acaba de traure de l'oblit. Ho són perquè traspuen una desesperació, una aprensió adolorida, una incredulitat al davant dels actes dels homes. Aquest conjunt d'articles publicats a *El Noticiero Universal* i a *La Publicidad*, i reeditats ara amb el títol d'"En defensa pròpia" (Tusquets), amb un bon estudi introductor de Garolera, emergeixen amb una empenta victoriosament sonora, amb una veu clara i contundent, com un clam d'immortalitat.

Sempre he admirat en Verdaguer la descripció del paisatge, la seua cura en els noms, en la perfecta harmonia d'allò narrat, la seua facilitat per a trobar bellesa –un fons terral, d'una virginitat inesperada– en la conjunció de topònims i termes estranys de plantes i animals. Verdaguer estima el país, i per això s'interessa pel seus accidents geogràfics, per la botànica estèril (que tanta riquesa confereix a la seua poesia), per la descripció acurada d'una muntanya o de la vegetació d'un torrent d'alta muntanya. Res no és inexacte en la seua poesia, i si escriu de verns i freixes, de bedolls o aurons, és perquè hi són en aquell recolze del Canigó, perquè

els coneix, perquè ha passat la mà per l'escorça blanca i empaperada del bedoll o s'ha entretingut amb les curioses llavors dels verns i dels aurons. Això fa de Verdaguer un poeta d'una insòlita capacitat d'observació, qui millor ha sabut cantar (que pobra és la nostra poesia en aquest sentit!) les singularitats naturalístiques del país.

Aquesta erudició la mostra de manera ben particular en el seu poema de *L'Atlàntida*. No hi ha planta o animal que no hi siga perfectament citat, i fins i tot es permet enriquir el seu text fent ús de notes ben documentades. Així, en parlar del drago cita les *Etimologies* de sant Isidor, i del baobab es remet al nom "que'ls botànics" empen (*Adansonia digitata*). En el moment de l'enfonsament de l'Atlàntida, Verdaguer fa ús de la seua prodigiosa erudició, i al·ludeix a un ésser feréstec, aparegut entre les runes: "Lo minhocao enorme, que jeya en ses entranyes/ en amples traus veureles obrir, ab gran furor/ ne surt per entre runes de pobles y montanyes/ y als monstres de les terres y de les mars fa por."

"Lo minhocao"? Verdaguer, amb nota a peu de pàgina, de seguida ens ho explica: "Històries terribles d'est animal circulan pe'l Brasil, terra probablement vehina de la Atlàntida, revestides d'un caracter en tot punt meravellós. Habita, diuhen, les montanyes meridionals d'aquelles encontrades; y los que suposan haverlo vist li atribuheixen una llargaria de 250 pams y uns 25 pams d'amplaria. [...] M. Fritz Müller acaba de fer una notable comunicació al *Zoologische Garten*, dant compte de tot lo que ha pogut recullir relatiu a tant gegantina bestia."

Resulta sorprenent que el bon mossèn Cinto coneguera la fantàstica descripció del naturalista Müller. Anys abans, també Geoffroy de Saint-Hilaire havia parlat d'aquesta bèstia en un article publicat a l'*American Journal of Science*, on explicava el significat del mot portuguès: "cuc del món". Com indica David T. Haberly, en el seu article "Verdaguer and the minhocao" (*Catalan Review*, XII), en *L'Atlàntida* Verdaguer va emprar aquesta bèstia per validar la seua visió antievolucionista, i per reforçar els seus postulats creacionistes en contra de la ciència moderna. La destrucció de l'Atlàntida s'emmarcava perfectament dins dels paràmetres catastrofistes de Georges Cuvier, i de l'existència de monstres –com els dracs i els gegants– supervivents del Diluvi Universal.

Verdaguer va dedicar *L'Atlàntida* a Claudi López, marquès de Comillas. Rellegint ara els articles d'"En defensa pròpia", on explica com el marquès i el seu fill anys després el varen tractar com un gos ("Si et vols desfer d'un gos, digues que és rabiós") he recordat el seu *minhocao*. Pobre capellà-poeta! De segur que en aquells últims anys de la seua vida va descobrir que no calia anar-se'n fins al Brasil per a trobar monstres que fan por. Ni que tampoc calia fer emergir de les aigües l'Atlàntida per a entreveure un món esgarriós. El gran "cuc del món" no era res al costat de casa López...

